

IFN:s forskningsprogram Entreprenörskapets ekonomi 2009–2019

Magnus Henrekson och Lars Persson

Särtryck ur Magnus Henrekson (red.),
IFN 1939–2019 – 80 år av ekonomisk forskning

 INSTITUTET FÖR
NÄRINGSLIVSFORSKNING

KAPITEL 6

IFN:S FORSKNINGSPROGRAM ENTREPRENÖRSKAPETS EKONOMI 2009–2019

MAGNUS HENREKSON OCH LARS PERSSON

Modern nationalekonomisk forskning har inte i någon större utsträckning studerat entreprenörskapets roll för näringslivets utveckling. IFN har varit en av få – under vissa perioder den enda – nationalekonomiska forskningsmiljöer i Sverige där sådan nationalekonomisk forskning om entreprenörskapets ekonomi har bedrivits kontinuerligt under efterkrigstiden. Forskningen har letts av personer som Erik Dahmén, Gunnar Eliasson, Gunnar Du Rietz och Bo Carlsson.

I samband med att Magnus Henrekson tillträdde som vd för IFN år 2005 beslöts att institutet skulle kraftsamla på ett fåtal viktiga forskningsområden av betydelse för näringslivets utveckling. *Entreprenörskapets ekonomi* blev ett av de centrala områdena. Magnus Henrekson och Lars Persson startade gemensamt programmet och har sedan dess delat programchefsansvaret.

Initialt var forskningen inom programmet fokuserad på entreprenörskapspolitik och samspelet mellan entreprenörer, etablerade företag och finansärer. Över tid har antalet frågeställningar och delområden breddats och programmet är i dag IFN:s största.¹

Vi kommer i denna essä att kort beskriva de projekt som drivits inom programmet de senaste tio åren, lyfta fram några av de viktigaste forskningsresultaten och redogöra för ett antal viktiga samarbeten som möjliggör att programmet konsolideras och ytterligare stärks.

PROGRAMMETS PROJEKT 2009–2019

Syftet med forskningsprogrammet *Entreprenörskapets ekonomi* är att belysa vilka ekonomiska grundförutsättningar såsom bolagsägandeformer, skattesystem

---

¹ De övriga fyra programmen – Globaliseringen och företagen, Institutionernas ekonomi, Tjänstesektorns ekonomi och Elmarknadens ekonomi – beskrivs i kapitel 2–5 i denna volym.

och allmänna institutioner som kan bidra till att skapa en entreprenörsdriven tillväxt. Programmets målsättning är att göra Institutet för Näringslivsforskning till den viktigaste forskningsbaserade källan i den svenska näringslivsorienterade samhällsdebatten i denna fråga. Programmet ska möjliggöra (i) att på institutet skapa en forskarkompetens inom dessa för svenskt näringsliv avgörande frågor; (ii) att utveckla en unik databas med information om hur entreprenörskap påverkas av olika institutionella faktorer; och (iii) att skapa en naturlig mötesplats för experter, forskare, befattningshavare och journalister med intresse för entreprenörskapets betydelse för näringslivets dynamik och den allmänna välståndsutvecklingen.

Inom programmet väljer forskarna självständigt ämnesområden och metod, men utgångspunkten för forskningen är frågor av hög relevans för näringslivets utveckling. Såväl teoretisk som empirisk forskning ska bedrivas, med ett särskilt fokus på interaktionen mellan teori och empiri. Vår målsättning är att publicera forskningen i högt rankade vetenskapliga internationella tidskrifter och att kommunicera viktiga policy slutsatser till utomstående i olika fora. Uppstarten och expansionen av programmet Entreprenörskapets ekonomi möjliggjordes genom en generös donation från Gustaf Douglas med familj. Under år 2011 finansierade Stichting af Jochnick Foundation till stor del programmet. Fr.o.m. år 2012 är Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse huvudfinansierare. Härutöver finns enskilda projekt och forskare som också erhåller projektmedel från andra finansierare. Bland dessa märks Ragnar Söderbergs stiftelse och Torsten Söderbergs Stiftelse.

Entreprenörskapsprogrammet har både levererat forskning av hög internationell kvalitet och viktiga bidrag till den svenska samhällsdebatten. Forskningsresultaten har publicerats såväl i ledande allmänna internationella tidskrifter som i ledande specialtidskrifter. Vidare har läroböcker, expertrapporter och ett stort antal debattartiklar om entreprenörskap publicerats på svenska.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av de olika delprojekt som drivits inom programmet under de senaste tio åren.²

Att mäta entreprenörskap. För att analysera entreprenörskap måste fenomenet först definieras och mätas. Tidigare forskning har förlitat sig på egenföretagande eller närbesläktade mått för att kvantifiera entreprenörskap. Men de allra flesta egenföretagare är vare sig innovativa eller tillväxtorienterade. Det rör sig i stället om exempelvis rörmokare, taxiförare, tandläkare och konsulter, vilka skiljer sig markant från entreprenörer. I detta projekt utvecklas ett antal mått med syfte att bättre mäta graden av nydanande och tillväxtorienterat entreprenörskap, ibland benämnt schumpeterianskt entreprenörskap. I projektet jämförs länder, geografiska regioner samt företag ur egenföretagar- och entreprenörskapsperspektiv.

2 I Henrekson och Persson (2009) redogör vi för forskningen under de tre första åren.

Innovativa samarbetsblock. Forskningsprojektets utgångspunkt är att en innovationsprocess är samverkande till sin natur, och samarbetena sker inom ramen för s.k. innovativa samarbetsblock. Entreprenören kan vara den som påbörjar ett innovationsprojekt men är för att lyckas beroende av ett antal kompletterande färdigheter som finns i samarbetsblocket. Framgångsrika innovationer kommer till stånd när bärare av olika ekonomiska färdigheter förs samman. Förutom entreprenörer rör det sig om tidiga och sena finansärer, nyckelpersonal och kunder. För att innovationer ska ha en god chans att blomstra måste var och en av dessa färdigheter återfinnas i tillräckligt stor omfattning.

Det svenska skattesystemet i ett historiskt och entreprenöriellt perspektiv. Det höga aggregerade skattetrycket i Sverige innebär att skatter många gånger påverkar de ekonomiska beslut som fattas av individer och företag. Samtidigt har det svenska skattesystemet och dess struktur varit föremål för omvandling och kraftiga förändringar. Syftet med detta projekt är att beskriva och analysera det svenska skattesystemets utveckling i ett långsiktigt historiskt perspektiv från mitten av 1800-talet och fram till i dag. I projektet analyseras skattesystemets funktion och hur detta påverkat ekonomin i allmänhet och näringslivets struktur, utveckling och organisering i synnerhet.

Svensk inkomst- och förmögensfördelning och mobilitet. Kunskap om kopplingarna mellan generationer med avseende på inkomster och förmögenheter är av yttersta vikt för centrala samhällsvetenskapliga frågor. I detta projekt studeras intergenerationell mobilitet i inkomster och förmögenheter i Sverige från början av 1900-talet till i dag. Projektet består av att skapa nya databaser över förmögenheter och arv, och utifrån detta studera såväl frågor av allmän karaktär som en rad Sverigespecifika frågor rörande inkomst och förmögensfördelning från välfärdsstatens uppbyggnad, via dess expansionsfas fram till i dag.

Anställningsskydd – hur lagstiftade och implicita kontrakt påverkar sysselsättning, produktivitet och segmentering av arbetsmarknaden. Anställningsskyddet minskar risken för uppsägning och därmed den risk som är associerad med ekonomiska fluktuationer. Men det utgör även en kostnad för företag då det blir svårare att anställa och säga upp personer. Syftet med projektet är att från ett empiriskt perspektiv öka förståelsen för hur anställningsskydd påverkar företag, individer och ekonomin som helhet. Projektet undersöker även förekomsten och konsekvenser av implicita kontrakt om anställningsskydd i familjeföretag.

Anställningsskydd och invandrades ställning på arbetsmarknaden. Teoretiska modeller visar att marginalgruppers ställning på arbetsmarknaden kan försvagas av ett starkt anställningsskydd. Också den empiriska litteraturen tyder på att marginalgrupper, särskilt unga människor, missgynnas av ett starkt anställningsskydd. Däremot är vetenskapen om hur invandrades ställning på arbetsmarknaden påverkas av anställningsskydd begränsad, trots att denna fråga är mycket relevant

från ett policyperspektiv. Syftet med projektet är att utröna hur invandrades möjligheter till anställning och egenföretagande påverkas av anställningsskydd.

Optioner, beskattning och entreprenöriellt företagande. I USA har optionsinstrumentet fått en avgörande betydelse i den entreprenöriella sektorn. Hur kan det komma sig att optioner används avsevärt mindre och tycks fungera sämre i Sverige, ett land som numera också har betydande nyföretagande och riskkapital? Utgångspunkten i projektet är att skillnader mellan användningen av optioner för att skapa effektiva avtal mellan entreprenörer och nyckelmedarbetare å ena sidan och externa finansärer å andra sidan är att söka i skattesystemets utformning. Syftet med projektet är att undersöka avgörande skillnader i de svenska och amerikanska skattereglerna i detta avseende och sedan på en något mindre detaljerad nivå göra detta för ett så brett urval av länder som möjligt.

Entreprenöriella innovationer och private equity-utköp: skatter och ägar-effektivitet. Forskning visar att etablerade företag i allt större grad använder uppköp av och samarbeten med små innovativa företag för att få tillgång till ny kunskap och nya teknologier. Ofta finansieras dessa företag i ett initialt skede av riskkapital. Forskning visar även att private equity-utköp, ofta med kraftig belåning, får en allt större betydelse i näringslivets omstruktureringsprocess. Det övergripande syftet med detta forskningsprojekt är att bidra till ökad kunskap om interaktionen mellan aktörer med olika ägarformer i innovations- och omstruktureringsprocessen samt hur olika institutioner påverkar effektiviteten i denna process.

Ägande, samverkan och konkurrens i innovationsindustrin. Empiriska studier visar att etablerade företag ofta tillägnar sig nya teknologier genom uppköp av små entreprenörsföretag, vilka ofta är finansierade av riskkapital. Vidare observerar vi att nya företagsstrategier och nya teknologier ofta introduceras på marknaden av entreprenöriella nyinträdande företag, och att dessa nya strategier och teknologier sedan tas upp av etablerade företag. Projektets syfte är att öka vår förståelse för hur interaktionen mellan företag med olika slags ägandeformer sker på innovationsmarknaden och hur regelverk, såsom konkurrenslagor och företagsbeskattningssystem, påverkar denna process.

Entreprenöriella innovationer och konkurrenspolitik. Förhållandet mellan entreprenörer och etablerade företag inom innovationsindustrin är intrikat. Kunskapen om hur konkurrenslagor påverkar effektiviteten på denna typ av marknader är dock begränsad. I synnerhet gäller att konkurrenslagorna inte endast påverkar intensiteten i konkurrensen mellan de etablerade företagen, utan också mellan de etablerade företagen och entreprenörerna. Syftet med projektet är att såväl teoretiskt som empiriskt studera hur utformningen och tillämpningen av konkurrenslagor påverkar välfärden och effektiviteten på marknader där etablerade företag möter konkurrens från entreprenörsföretag.

Globaliseringen och ägarpolitiken i efterkrigstidens Sverige. Efter andra världskriget präglades ägarpolitiken i hög grad av en socialistisk vision där det slutliga målet var ett *de facto* avskaffande av den privata äganderätten. Denna politik nådde vägs ände i början av 1980-talet. Sedan dess har den utländska ägarandelen på den svenska börsen ökat kraftigt. I projektet studeras denna dramatiska omsvängning i svensk ägarpolitik och ägarstruktur i det svenska näringslivet under efterkrigstiden och möjliga framtidsscenarioer analyseras.

Born global-företag. Det svenska välståndet bygger till stor del på framgångsrika exportföretag. Den snabbt ökande globala konkurrensen ställer allt högre krav på nya svenska exportföretag. Utvecklingen har lett till att intresset på senare tid har växt för ett litet antal exceptionellt exportorienterade företag, s.k. *born globals*. Syftet med projektet är att öka vår kunskap om de egenskaper som definierar svenska born global-företag samt vilka ekonomiska förutsättningar som möjliggör en effektiv tillväxtstrategi hos dessa företag.

Kommersialisering av svenska patent. Sverige är topprankat i världen med avseende på forskning och utveckling, beviljade patent och publikationer i forskningstidskrifter. Men det finns få små snabbväxande teknologibaserade företag. Kommersialiseringen av intellektuellt kapital är relativt sett mindre framgångsrikt i Sverige jämfört med andra länder. Syftet med projektet är att empiriskt analysera kommersialiseringprocessen av intellektuellt kapital i Sverige genom att följa patent. Särskilt studeras betydelsen av statliga finansieringssystem och affärsänglar. En unik databas över svenska patent ägda av uppfinnare och småföretag har byggts upp för ändamålet.

Politik för snabbväxande företag. Enligt kompetensblocksteorin drivs tillväxten på företagsnivå av en ständigt fortgående process där ny kunskap upptäcks, skapas och appliceras. Kompetensblocket består av de nyckelaktörer med kompletterande kompetenser som erfordras för att generera och kommersialisera nya affärsidéer: uppfinnare, entreprenörer, företagsledare, riskkapitalister, aktörer på andrahandsmarknaderna, utbildad/yrkeskunnig arbetskraft och kompetenta kunder. Syftet med detta projekt är att utifrån kompetensblocksteorin analysera dels de snabbväxande företagens betydelse för sysselsättning och jobbskapande, dels hur det institutionella ramverket påverkar de snabbväxande företagen.

Kringgående entreprenörskap. Nästan all forskning kring sambandet mellan institutioner och entreprenörskap antar att entreprenörer rättar sig efter de institutionella spelregler som finns. Det stämmer dock dåligt med verkligheten. I själva verket syftar mycket entreprenörskap till att kringgå eller undvika existerande institutioner. Syftet med detta projekt är att studera i vilken utsträckning kringgående entreprenörskap är en viktig källa till innovationer samt hur och under vilka omständigheter det har en produktiv respektive destruktiv effekt på ekonomin.

Entreprenörskap, företagsdynamik och ekonomiska reformer. Europas länder sätter allt större hopp till att unga entreprenörs- och teknologidrivna företag ska vara den motor som får igång ekonomin och därigenom generera produktivitet- och sysselsättningstillväxt. Samtidigt finns en oro att den senaste teknologitvecklingen ska skapa en produktivitetstillväxt utan motsvarande sysselsättningstillväxt. Syftet med projektet är att öka förståelsen för dels hur teknologiskiften påverkar produktivitet- och sysselsättningsdynamiken i näringslivet, dels hur regelverk och institutioner, såsom konkurrenslagar, utbildningssystem och företagsbeskattningssystem, påverkar denna process.

Entreprenörskapets politiska ekonomi. Utgångspunkten i detta projekt är att entreprenörer inte per automatik bidrar positivt till samhällsekonomin. Istället utgår projektet från premissen att huruvida bidraget är positivt beror på de institutionella betingelserna i ekonomin, vilka bestämmer vad som också har kallats ”den samhälleliga belöningsstrukturen” vad gäller entreprenörskap. Entreprenörer analyseras som ekonomiska agenter vilka hela tiden söker efter en avkastning (*economic rent*) som överstiger den riskjusterade räntan i ekonomin. Syftet med projektet är att analysera hur graden av entreprenörsaktivitet, och till vilka verksamheter denna kanaliseras, bestäms av centrala institutioner i ekonomin.

Talangutveckling och institutionella faktorer. Talangutveckling har blivit allt viktigare för länders framgångar. Men kommer mindre länder såsom Sverige klara av att ta fram och behålla talanger på en alltmer konkurrensutsatt global marknad? Syftet med projektet är att bidra till ökad kunskap om hur olika institutioner inom talangutvecklingssystem, t.ex. utbildning, påverkar effektiviteten i talangutvecklingsprocessen. Initialt studeras utvecklingen inom idrott. Dels studeras hur EU:s inre marknad påverkar talangutveckling inom europeisk fotboll, dels studeras hur ålderskillnader bland ungdomar påverkar kompetensutvecklingen.

Teknisk utbildning, humankapital och innovation. Forskningen om ekonomisk tillväxt har länge betonat betydelsen av humankapital för ekonomisk och teknologisk utveckling och särskilt dess roll i övergången till modern ekonomisk tillväxt. En viktig empirisk fråga är huruvida det är grundläggande färdigheter exempelvis läs- och skrivkunighet eller mer specialiserat humankapital som är avgörande. I projektet skapas en databas med uppgifter om samtliga innovatörer och personer med teknisk utbildning i Sverige under landets ekonomiska omvandling under 1800-talet. Databasen möjliggör att identifiera samband mellan humankapital, innovation och produktivitet på individ-, företags- och regional nivå.

Intraprenörskap. Entreprenörskap är avgörande för ett livskraftigt och fungerande näringsliv och ekonomisk utveckling. Både inom forskning och policydebatt diskuteras i dag entreprenörskapets betydelse. Mycket av denna diskussion har dock fokuserat på entreprenöriella företagare, men även anställda kan vara en-

treprenöriella. De brukar benämnas intraprenörer. Det är stora skillnader mellan länder vad gäller intraprenörskapets betydelse och omfattning. Syftet med detta projekt är att förklara dessa skillnader och att identifiera vilka faktorer som kan bidra till ökat intraprenörskap.

NÅGRA AXPLOCK UR FORSKNINGSRISULTATEN

I projektet Ägande, samverkan och konkurrens i innovationsindustrin har en rad uppsatser skrivits om interaktionen mellan entreprenörer, riskkapitalister och etablerade företag. Bland dessa kan nämnas Färnstrand Damsgaard m.fl. (2017), vilken är publicerad i *Economic Journal*. Studien visar att höga inträdesbarriärer på marknader kan förklara varför entreprenörer väljer att ta större risker i sina projekt än etablerade företag. Vidare visas att utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv kan allmänna forskningsstöd till entreprenörsföretag vara att föredra framför riktade stöd till förmån för inträde på nya marknader. Detta följer av att ett allmänt stöd stimulerar genombrottsentreprenörskap istället för enklare entreprenörskap.

Projektet Att mäta entreprenörskap och Entreprenörskapets politiska ekonomi har genererat en rad uppsatser. Henrekson och Sanandaji (2014), som publicerats i *PNAS*, visar att det i entreprenörskapsforskningen ofta använda måttet andelen företagare inte fångar nydanande och tillväxtorienterat entreprenörskap på ett bra sätt. Detta trots att stor del av forskningslitteraturen avser att studera just detta. Författarna tar fram ett alternativt mått, antalet entreprenörer som av egen kraft byggt företag värderade till minst en miljard dollar. Detta mått har en starkare koppling till ett lands tillväxt.

I projektet Det svenska skattesystemet i ett historiskt och entreprenöriellt perspektiv har en unik och omfattande kartläggning och databearbetning genomförts under ledning av Mikael Stenkula. I projektet har en rad böcker och artiklar publicerats såsom Johansson, Stenkula och Du Rietz (2015). De viktigaste resultaten sammanfattas i Stenkula (2014).

I projektet Kommersialisering av svenska patent har en unik databas skapats innehållande svenska patent ägda av uppfinnare och småföretag. Många policyrelevanta studier har genomförts på dessa data. Bland dessa kan nämnas Norbäck, Persson och Svensson (2018), som studerar hur småskaligt marknadsinträde av entreprenöriella företag kan minska det s.k. *lemon*-problemet (identifierat av nobelpristagaren George Akerlof) på marknaden för företagsuppköp.³

³ Uppsatsen laddades ner 1 094 gånger i *RePEc*-systemet (<http://repec.org/>) under tolv månaders perioden med början 1 augusti 2018, vilket gjorde den till den fjärde mest nedladdade uppsatsen i *RePEc* under denna period.

Inom projektet Svensk inkomst- och förmögenhetsfördelning har en omfattande databas över svensk inkomst- och förmögenhetsfördelning under de senaste hundra åren satts samman. En rad intressanta uppsatser har skrivits inom projektet såsom Ohlsson, Roine och Waldenström (under utgivning). I Roine, Vlachos och Waldenström (2009), publicerad i *Journal of Public Economics*, analyseras långsiktiga bestämningsfaktorer för inkomst- och förmögenhetsfördelning. Forskningsresultaten i detta projekt har rönt stort intresse i den svenska och internationella ekonomisk-politiska debatten.

Projektet Anställningsskydd – hur lagstiftade och implicita kontrakt påverkar sysselsättning, produktivitet och segmentering av arbetsmarknaden har producerat ett antal policyrelevanta forskningsrapporter. Bjuggren (2018), publicerad i *Journal of Public Economics*, undersöker en reform av reglerna om anställningsskydd i Sverige som genomfördes 2001. Reformen gjorde det möjligt för företag med färre än elva anställda att undanta två arbetstagare från turordningsreglerna. Resultatet i studien visar att ökad flexibilitet på arbetsmarknaden ökar arbetsproduktiviteten.

Projektet Teknisk utbildning, humankapital och innovation är ett ekonomisk-historiskt projekt lett av Erik Prawitz. Karadja och Prawitz (2019), publicerad i *Journal of Political Economy*, studerar effekterna av den stora historiska utvandringen från Sverige på svenska hemorters politiska utveckling. Emigrationen påverkade deltagandet i den begynnande arbetarrörelsen positivt. Hemkommuner med större utvandring hade även större fattigvårdsutgifter och övergick i större utsträckning till representativ demokrati.

Born global-företag är ett policybaserat projekt. Ferguson, Henrekson och Johannesson (2018), publicerad i *Small Business Economics*, jämför utvecklingen för born globals, företag som är exportorienterade redan från start, med andra nystartade företag. Born globals har lyfts fram av regeringen i diskussionen om hur svenska företag ska kunna bli mer internationellt konkurrenskraftiga. Studien visar dock att born globals inte har något försteg vad gäller tillväxt i sysselsättning, förädlingsvärde eller försäljning.

I ett nystartat och särskilt aktivt forskningsprojekt, Entreprenörskap, företagsdynamik och ekonomiska reformer, arbetar Shon Ferguson, Malin Gardberg, Fredrik Heyman, Per Hjerstrand, Pehr-Johan Norbäck och Lars Persson. I detta projekt pågår ett långsiktigt arbete med att utveckla en ny strategisk resurs i form av en heltäckande databas med företag och anställda. Forskningsprojektets syfte är att öka förståelsen för dels hur teknologiskiften påverkar produktivitet- och sysselsättningsdynamiken i näringslivet, dels hur regelverk och institutioner påverkar denna process. Projektet har redan genererat flera uppsatser. Heyman m.fl. (2019), publicerad i *Research Policy*, tar sin utgångspunkt i amerikansk forskning som dokumenterat en 30-årig minskning av dynamiken i det amerikanska

näringslivet. I studien visas att någon motsvarande nedgång inte skett i Sverige. Unga företag har presterat betydligt bättre i det svenska näringslivet än i det amerikanska de senaste decennierna.

Det kanske allra viktigaste resultatet som kommit ut ur programmet är studier som visar att det finns alternativ till de förklaringar som brukar lyftas fram – makroekonomiska reformer som införandet av en flytande växelkurs, stabila budgetregler och en oberoende riksbank – till varför Sverige lyckades vända utvecklingen efter 1990-talskrisen. IFN:s forskning visar att en rad effektivitetshöjande reformer som genomfördes under 1990-talet, exempelvis avregleringar på produktmarknader, införandet av ny konkurrenslagstiftning, öppnandet för utländska direktinvesteringar, en genomgripande skattereform och mer decentraliserad lönebildning, också var avgörande för den framgångsrika entreprenörskapsdrivna strukturomvandlingen av det svenska näringslivet.

Forskning inom programmet visar att Sveriges näringsliv efter 1990-talskrisen och 15 år framåt i flera dimensioner varit mer entreprenöriellt än det amerikanska näringslivet; andelen nystartade företag har varit avsevärt högre och dessa har skapat betydligt fler nya jobb (Heyman m.fl. 2019). Framför allt kan detta förklaras av en mycket dynamisk tjänstesektor där många nya jobb har skapats i små och medelstora svenska företag. IFN har därmed kunnat bidra till en ökad förståelse av entreprenörskapets roll för näringslivets och därmed hela samhällsekonomins utveckling.

KONSOLIDERING AV EN LEDANDE FORSKARGRUPP OM ENTREPRENÖRSKAP

Genom omfattningen och långsiktigheten i finansieringen av entreprenörsprogrammet har IFN kunnat satsa på att bygga upp en kompetent och ambitiös forskargrupp. En viktig del var möjligheten att anställa lovande unga forskare inom mikroekonomi och intressera dem för att forska inom entreprenörskapsområdet. Bland dessa kan nämnas Carl Magnus Bjuggren, Niklas Elert, Malin Gardberg, Martin Olsson och Erik Prawitz. Vidare har finansieringen möjliggjort att svenska doktorander på amerikanska toppuniversitet har kunnat tillbringa sommaruppehållet på IFN och bedriva forskning inom entreprenörskapsområdet. Bland dessa kan nämnas David Cesarini (disputerade vid MIT 2010, nu Associate Professor vid New York University) och Tino Sanandaji (disputerade vid University of Chicago 2011, nu forskare vid Institutet för ekonomisk-historisk och företagshistorisk forskning, Handelshögskolan i Stockholm).

En avgörande faktor för långsiktigheten i svensk forskning om entreprenörskapets ekonomi är att talangfulla studenter undervisas i ämnet. Ur detta perspektiv var det glädjande att Daniel Waldenström blev professor i Uppsala 2011. Lars

Persson är sedan 2012 adjungerad professor i Lund, vilket möjliggör undervisning i entreprenörskapets ekonomi i Lund på långsiktig basis. Detta kompletterar den undervisning som sker vid Handelshögskolan i Stockholm av bl.a. Mikael Stenkula och Joacim Tåg och på KTH av Pehr-Johan Norbäck.

IFN:s entreprenörskapsforskare har genomfört ett viktigt och omfattande arbete med att bygga upp en stor databas över ägandeformer, ägandeöverlåtelser, företagsbeteende och företagsutfall. Detta möjliggör empiriska studier av ägar-marknadens funktionssätt och dess samhällsekonomiska effekter på exempelvis jobbskapande, forskning och utveckling samt produktivitet på ett systematiskt sätt som inte tidigare har kunnat ske.

En viktig del av entreprenörskapsprogrammets verksamhet sker i samarbete med andra organisationer som verkar för forskning inom entreprenörskap. Nedan listar vi några av de viktigare samarbeten som skett under perioden.

Financial and Institutional Reforms for the Entrepreneurial Society (FIRES). FIRES är ett europeiskt tvärvetenskapligt EU-finansierat forskningsprojekt med syfte att utveckla en reformstrategi för ökat entreprenörskap kan skapa en inkluderande och hållbar tillväxt i Europa. IFN är ett av nio europeiska forskningsinstitut som samarbetade i projektet. IFN:s engagemang i detta projekt har skapat en mängd nya kontakter med ledande europeiska entreprenörskapsforskare och har därmed lagt grunden för framtida samarbeten.

IFN:s och Entreprenörskapsforums samarbetsprojekt om entreprenörskap. IFN och Entreprenörskapsforum påbörjade 2010 ett gemensamt projekt om entreprenörskapets, innovationers och företagsägandets effekter på näringslivets samhällsekonomiska effektivitet. Åtta internationella toppforskare samarbetade med nio svenska forskare kring frågeställningar kopplade till institutionernas utformning. Syftet med projektet var att använda nationalekonomiska analysmetoder för att studera hur olika faktorer påverkar entreprenörskap, innovationer och näringslivsdynamik i två länder med skilda institutioner, normer och traditioner vad gäller entreprenörskap. Projektet avslutades 2013 genom att studierna i projektet publicerades i en specielsektion om entreprenörskap i tidskriften *Industrial and Corporate Change*.

The Third European Workshop on Entrepreneurship Economics. I samarbete med Centre for Economic Policy Research (CEPR) arrangerade IFN i juni 2016 den tredje europeiska workshopen om entreprenörskapets ekonomi i Stockholm. Konferensen samlade internationellt ledande forskare verksamma inom entreprenörskapsområdet. Policyrelevant forskning presenterades och diskuterades.

Knut Wicksells centrum för finansvetenskap (KWC). Knut Wicksells centrum för finansvetenskap i Lund är ett samarbete mellan Ekonomihögskolan vid Lunds universitet och IFN. Centret har ett flerårigt finansieringsstöd från innovationsmyndigheten Vinnova. Målsättningen för centret är att producera forsk-

ning och utbildning av hög internationell klass inom området finansiell ekonomi. Forskningen har en bred multidisciplinär ansats och belyser såväl internationella som svenska förhållanden. Forskningen sker inom tre huvudområden: (i) makroekonomi, kriser och regleringar; (ii) beteenden på finansmarknaderna; och (iii) företagens utveckling och finansmarknaderna.

Global Award for Entrepreneurship Research. *International Award for Entrepreneurship and Small Business Research* instiftades 1996 av Närings- och teknikutvecklingsverket (Nutek) och Forum för Småföretagsforskning (FSF) i syfte att lyfta fram entreprenörskaps- och småföretagsforskningen. År 2008 skedde en betydande uppgradering av priset i samband med att IFN jämte FSF (Entreprenörskapsforum fr.o.m. 2009) och Nutek (nu Tillväxtverket) gick in som huvudman för priset, vilket samtidigt bytte namn till *Global Award for Entrepreneurship Research*. IFN:s medverkan har möjliggjorts genom donationer av entreprenören och industrimannen Rune Andersson och dennes holdingbolag Mellby Gård AB samt av Stockholms Köpmansklubb. IFN:s medverkan i detta pris bidrar starkt till att profilera institutet internationellt.

Många av forskarna verksamma inom entreprenörskapsprogrammet blir anlitate att skriva expertrapporter för myndigheter och samhällsorganisationer. Detta innebär att forskningsresultaten från IFN når en bredare publik samtidigt som forskarna inom programmet snabbare möter svenska forskningsfrågor av hög policyrelevans.

Den kanske mest ansedda rapportserien inom samhällsekonomi är ESO-rapporterna. Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO) syftar till att ge underlag för samhällsekonomiska och finanspolitiska beslut. ESO genomför aktuella studier genom att identifiera viktiga frågor i samhällsdebatten. Flera ESO-rapporter om företags- och näringslivsfrågor har skrivits av IFN-forskare, såsom *Digitaliseringens dynamik – En ESO-rapport om strukturomvandlingen i svenskt näringsliv* (Fredrik Heyman, Pehr-Johan Norbäck och Lars Persson). *Företagandets förutsättningar – En ESO-rapport om den svenska ägarbeskattningen* (Magnus Henrekson och Tino Sanandaji) och *Var skapas jobben? En ESO-rapport om dynamiken i svenskt näringsliv 1990 till 2009* (Fredrik Heyman, Pehr-Johan Norbäck och Lars Persson).

År 2011 tillsatte regeringen Företagsskattekommittén. Kommittén fick till uppgift att se över bolagsbeskattningen. Magnus Henrekson var sakkunnig i utredningen och skrev två expertrapporter till utredningen. En av dessa, skriven tillsammans med Tino Sanandaji, handlade om beskattningen av personaloptioner, ”Beskattning av personaloptioner och innovativt entreprenörskap”, vilken publicerades som en bilaga i utredningen (SOU 2014:40). Expertrapporten ledde till en specialutredning om möjligheten att införa särskilda skattelättnader för personaloptioner. Utredaren lämnade sitt förslag till regeringen i mars 2016 (SOU

2016:23). Resultatet blev att särskilt skattegynnade s.k. kvalificerade personaloptioner blev möjliga fr.o.m. 1 januari 2018.

AVSLUTNING

Under senare tid har det kommit allt fler indikationer på att dynamiken i det svenska näringslivet försämrats. Enligt Konjunkturinstitutet ökade produktiviteten i det svenska näringslivet endast med i genomsnitt 0,2 procent per år under perioden 2007–2014, vilket är betydligt långsammare än under åren som följde 1990-talskrisen. Statistik från SCB visar dessutom att antalet anställda i nystartade företag har minskat kontinuerligt sedan år 2010.

Det finns experter som anser att tillväxttakten kommer att fortsätta sjunka under det kommande kvartsseklet. Orsakerna är att en mindre andel av befolkningen kommer att arbeta, försämrad utbildningskvalitet samt lägre innovationstakt. Vidare varnas för att ”smarta” robotar och artificiell intelligens kommer att ersätta en stor del av dagens jobb, vilket leder till hög arbetslöshet och ökade inkomstklyftor. Men det finns även experter som framhåller de möjligheter som ny teknologi kan skapa i form av kostnadsbesparingar och nya affärsmöjligheter. Den teknologiska utvecklingen sätter således press på beslutsfattare att föreslå åtgärder som säkerställer global konkurrenskraft men som också hjälper de grupper som förlorar på den snabba utvecklingen.

Sverige står nu inför liknande utmaningar som under 1970- och 1980-talen när vi påverkades starkt av omvärldsfaktorer. Ett framgångsrikt entreprenörskap är därför av största betydelse. IFN hoppas genom sin entreprenörskapsforskning kunna fortsätta bidra till en ökad kunskap om hur detta kan åstadkommas.

REFERENSER

- Bjuggren, Carl Magnus (2018), ”Employment Protection and Labor Productivity”. *Journal of Public Economics* 157 (January), 138–157.
- Ferguson, Shon, Magnus Henrekson och Louise Johannesson (2019), ”Getting the Facts Right on Born Globals”. *Small Business Economics*, publicerad online.
- Färnstrand Damsgaard, Erika, Per Hjertstrand, Pehr-Johan Norbäck, Lars Persson och Helder Vasconcelos (2017), ”Why Entrepreneurs Choose Risky R&D Projects – But Still Not Risky Enough”. *Economic Journal* 127(605), 164–199.
- Henrekson, Magnus och Lars Persson (2009), ”Forskningsprogrammet Entreprenörskapets ekonomi”. Kapitel 40, sid. 472–483 i Magnus Henrekson, red., *IFN/UII 1939–2009 – Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*. Stockholm: Ekerlids Förlag.
- Henrekson, Magnus och Tino Sanandaji. (2014), ”Self-Employment Does Not

- Measure Entrepreneurship". *Proceedings of the National Academy of Sciences* 111(5), 1760–1765.
- Heyman, Fredrik, Pehr-Johan Norbäck, Lars Persson, och Fredrik Andersson (2019), "Has the Swedish Business Sector Become More Entrepreneurial than the U.S. Business Sector?". *Research Policy* 48(7), 1809–1822.
- Johansson, Dan, Mikael Stenkula och Gunnar Du Rietz (2015). "Capital Income Taxation of Swedish Households, 1862 to 2010". *Scandinavian Economic History Review* 63(2), 154–177.
- Karadja, Mounir och Erik Prawitz (2019), "Exit, Voice and Political Change: Evidence from Swedish Mass Migration to the United States". *Journal of Political Economy* 127(4), 1864–1925.
- Norbäck, Pehr-Johan, Lars Persson och Roger Svensson (2018), "Verifying High Quality: Entry for Sale". CEPR Discussion Paper DP13173. London: Centre for Economic Performance.
- Ohlsson, Henry, Jesper Roine och Daniel Waldenström (under utgivning). "Inherited Wealth over the Path of Development: Sweden, 1810–2016". *Journal of the European Economic Association*.
- Roine, Jesper, Jonas Vlachos och Daniel Waldenström (2009), "The Long-Run Determinants of Inequality: What Can We Learn from Top Income Data?". *Journal of Public Economics* 93(7–8), 974–988.
- SOU 2014:40, *Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet. Slutbetänkande av Företagsskattekommittén*. Stockholm: Regeringskansliet och Fritzes.
- SOU 2016:23, *Beskattning av incitamentsprogram*. Stockholm: Regeringskansliet och Wolters Kluwer.
- Stenkula, Mikael (2014), "Swedish Taxation in a 150-year Perspective". *Nordic Tax Journal* 2014(2), 10–42.

FÖRFATTARPRESANTATION

Magnus Henrekson är professor och sedan 1 november 2005 vd för IFN. Han disputerade vid Handelshögskolan i Göteborg 1990 på avhandlingen *An Economic Analysis of Swedish Government Expenditure*. Förutom forskning om den offentliga sektorn analyserade han under denna tid effekterna av 1980-talets avreglering av de svenska kredit- och valutamarknaderna. Under avhandlingsarbetet var han gästforskare under ett år vid University of Michigan, Ann Arbor.

Magnus Henrekson var forskare vid Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning (FIEF) 1990–94 där han främst arbetade med projekt kring förklaringar till varför den ekonomiska tillväxten varierar mellan länder. Han rekryterades till IFN 1995 där han var resten av 1990-talet. Vid denna tid

kom hans forskning alltmer att inriktas mot entreprenörskapets ekonomi och mot att förklara företagsklimatets institutionella bestämningsfaktorer.

År 2000 tillträdde Magnus Henrekson en forskartjänst vid Handelshögskolan i Stockholm där han 2001 blev innehavare av Jacob Wallenbergs forskningsprofessur i ekonomi med särskild inriktning på det svenska näringslivets utveckling och den ekonomiska politiken. Efter att han blev chef för IFN uppehölls professuren på deltid till och med 2009.

Lars Persson disputerade 1998 vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet, och är sedan 2000 vice vd på IFN. Han är adjungerad professor i nationalekonomi vid Lunds universitet, CESifo Fellow och affilierad med CEPR. Han har varit ekonomisk expert i Stockholms tingsrätt och gästprofessor vid European University Institute och Purdue University.

Lars Persson har forskat inom en rad forskningsområden, såsom entreprenörskapets ekonomi, industriell ekonomi, internationell handel, finansiell ekonomi och arbetsmarknadsekonomi. För närvarande arbetar han med frågor om (i) interaktionen mellan entreprenörer, riskkapitalister och etablerade företag i innovationsprocessen, (ii) företagsdynamik och näringslivspolitik samt (iii) talangutveckling och konkurrens. Tillsammans med Magnus Henrekson är han sedan år 2006 ansvarig för forskningsprogrammet Entreprenörskapets ekonomi.